

čtvrtek 22/6

Lomnice

synagoga, 19³⁰

Michaela Koudelková

zobcová flétna, barokní příčná flétna

Julia Willeitner

historické violoncello

Adam Štefunko

cembalo

Ve spolupráci

TIŠNOV
město

muo | MUZEUM UMĚNÍ
OLOMOUC

program

Gottfried Finger (c. 1660–1730)

Sonáta III pro zobcovou flétnu a basso continuo B dur, op. 3

I. Allegro – II. Allegro – III. Vivace – IV. Allegro

Antonio Caldara (c. 1670–1736)

Sonáta IV pro violoncello a basso continuo d moll

I. Allegro – II. Largo – III. Allegro assai

František Benda (1709–1786)

Sonáta IV pro zobcovou flétnu a basso continuo g moll
(orig. e moll), L. 360

I. Largo – II. Allegro non molto – III. Presto

Joseph Umstatt (1711–1762)

Preludium pro cembalo G dur (*novodobá premiéra*)

Capriccio pro cembalo C dur (*novodobá premiéra*)

Alessandro Scarlatti (1660–1725)

Sonáta III pro violoncello a basso continuo C dur

I. Largo – II. Allegro – III. Amoroso – IV. Presto

František Xaver Richter (1709–1789)

Sonáta V pro příčnou flétnu, violoncello a cembalo F dur

I. Moderato – II. Larghetto – III. Allegro

Dnešní festivalový koncert nás zavede za barokní hudbou určenou flétně (zobcové i příčné), violoncellu a cembalu (doprovodnému i sólovému). Prvním dnešním autorem je **Gottfried Finger**, rodák z Olomouce. V mládí s největší pravděpodobností působil jako hráč na violu da gamba v kapele olomouckého biskupa Karla II. z Lichtenstein-Castelcornu, kterou vedl Pavel Josef Vejvanovský. Jeho rané skladby se dochovaly ve sbírce Kroměřížského hudebního archivu. V roce 1687 odjel Finger do Londýna, kde byl přijat do královské kapely krále Jakuba II. Po králově odchodu do exilu se z Fingera stal nezávislý umělec. V té době komponoval především opery, ale též různé instrumentální skladby. Sbírkou *Six Sonatas or Solos, op. 1* je vůbec první sbírkou skladeb pro sólový nástroj s doprovodem bassa continua vydanou v Británii. V roce 1701 se neúspěšně zúčastnil skladatelské soutěže o nejlepší operu, a proto definitivně opustil Londýn. Dnes uváděná *Sonáta III pro zobcovou flétnu a basso continuo B dur* pochází ze sbírky *Dix Sonates, op. 3*, která vyšla tiskem v témže roce 1701 v Amsterdamu. Nabízí se proto otázka, zda je nechal Finger vydat cestou z Anglie, když se vracel zpět do Evropy. V první dekádě 18. století vystřídal několik míst na německy mluvících dvorech. Teprve kolem roku 1710 se natrvalo usadil v Mannheimu, kde setrval po zbytek života. Dvorní kapela za jeho vedení začala slibně vzkvétat a doslova tam připravil půdu pro dalšího krajana – Jana Václava Stamice.

Podobné životní osudy provázely i následujícího autora, **Antonia Caldaru**. Caldara se narodil v Benátkách, kde se mu dostalo hudebního vzdělání. Působil v chrámu sv. Marka, nejprve jako dětský zpěvák a později jako violoncellista. Jeho první kapelnické místo bylo u dvora v Mantově, kde zůstal osm let. Následovala Barcelona a Řím, a teprve v roce 1716 se trvale usadil ve Vídni, kde byl dvacet let dvorním vícekapelníkem. Hlavním kapelníkem byl tehdy Johann Joseph Fux. Caldaru je třeba vnímat především jako operního skladatele. Zkomponoval více než 70 oper, které zásadně ovlivnily vídeňský dobový vkus. Své nejslavnější opery vytvořil společně s italským libretistou Pietrem Metastasiem, který též delší dobu pobýval ve Vídni. Kromě oper skládal Caldara hojně hudbu duchovní, například více jak 30 oratorií, dále mše, moteta a kantáty. Soubor šestnácti sonát pro sólové violoncello a basso continuo, ze kterého

pochází i dnešní *Sonáta IV pro violoncello a basso continuo d moll*, zkomponoval Caldara na samém sklonku svého života, kdy se vrátil ke svému nástroji z mládí.

Následující autor **František Benda** je nejstarším členem slavného muzikantského rodu Bendů. Byl nejstarším synem Jana a Doroty Bendových (matka Dorota byla sestrou Šimona Brixiho, věhlasného pražského varhaníka). František Benda od dětství hrál na housle a zpíval v chrámových sborech. Ve 14 letech se stal studentem pražské jezuitské koleje v Klementinu. Jako vokalista se účastnil operních představení pořádaných na počest korunovace Karla VI. českým králem. Vystoupil ve sborech Fuxovy opery *Costanza e Fortezza* (Vytrvalost a síla) a jako *Suspicio* v Zelenkově hře *Sub olea pacis et palma vitrutis* (Pod olivou míru a palmou ctnosti). Za finanční podpory pánů z Klenové byl v roce 1726 vyslán na cestu po Evropě v průvodu hraběte z Osteinu. Postupně procestoval řadu míst ve službách různých šlechticů a jako houslový virtuos si vydobyl značné renomé. V roce 1733 vstoupil František Benda do služeb pruského korunního prince, pozdějšího krále Friedricha II. v Drážďanech. Jeho úkolem bylo hrát na pravidelných večerních koncertech houslová sóla a doprovázet krále při sólové hře na příčnou flétnu. Byl též zpěvákem – tenorem a významným houslovým pedagogem. Od roku 1771 byl koncertním mistrem pruské dvorní kapely.

Dnes téměř neznámý skladatel je rodilý Vídeňák **Joseph Umstatt**. I on získal vzdělání u jezuitů, a sice na gymnáziu v Trnavě, kde se již projevil jako zdatný hudebník. A i Umstatt prošel za svůj život mnoho evropských kapel. Ve třicátých letech 18. století byl členem kapely arcibiskupa Imreho Esterházyho v Bratislavě, poté kapelníkem hraběte Dietrichsteina v Brně. Následovaly Drážďany, kde byl kapelníkem sasko-polského hraběte Brühla. Nakonec se stal biskupským dvorním skladatelem a kapelníkem v Bamberku, kde také zemřel. Z jeho tvorby se dochovaly velmi pozoruhodné skladby pro klávesové nástroje. Dnes uslyšíme *Preludium G dur* a *Capriccio C dur*. Je též autorem církevních kompozic, symfonií a koncertů.

Následující autor **Alessandro Scarlatti** je jedním z nejtypičtějších představitelů italského středního baroka. Podobně jako u Antonia Caladary i u Allesandra Scarlattiho jsou nejdůležitější tvorbou opery

a církevní skladby a také za svůj život vystřídal hned několik kapelnických míst. Scarlattioho nejdůležitější působiště jsou Neapol a Řím. Je autorem více než 60 oper, z nichž většina náleží k typu opera seria (vážná opera), komické opery zkomponoval jen dvě. Je autorem několika desítek rozsáhlých a přes 700 drobných kantát pro jeden až dva hlasy s doprovodem cembala případně s dvojicí houslí. Má se v tomto ohledu za to, že byl v mládí v Římě žákem Giacomu Carissimioho. Dnes uváděná *Sonáta III pro violoncello a basso continuo C dur* je ve Scarlattioho díle velmi vzácnou skladbou, neboť sonáty pro violoncello zkomponoval pouze tři. Pocházejí z doby kolem roku 1700, tedy z jeho prvního působení na dvoře neapolského místokrále.

Závěr dnešního koncertu bude patřit českému skladateli 18. století **Františku Xaveru Richterovi**, typickému představiteli tzv. „české hudební emigrace“. Richterovu dílu se zatím ještě nedostalo takového docenění, jako je tomu například u Josefa Myslivečka nebo Jana Dismase Zelenky. František Xaver Richter studoval jezuitské gymnázium v Uheruském Hradišti, záhy po dokončení studií s největší pravděpodobností opustil rodný kraj. Dodnes nevíme, kde v mládí působil, patrně navštívil Vídeň a poté Itálii. Roku 1736 prokazatelně patřil mezi italské zpěváky vévodské opery ve Stuttgartu. Krátce působil v benediktinském klášteře v Ettalu, později se stal vedoucím kapely knížete a biskupa v Kemptenu. Roku 1746 odešel do Mannheimu, kde jako kapelník působil jeho krajan Jan Václav Stamic. Richter tam nastupoval jako zpěvák, ale velmi brzy ho kurfiřt Karel Teodor von Dalberg jmenoval dvorním skladatelem. V Mannheimu setrval Richter 23 let. Díky četným koncertním cestám zejména do Francie přišla v roce 1769 nabídka arcibiskupa Rohana na místo kapelníka v kapitule katedrály Notre-Dame ve Štrasburku, kde Richter setrval až do své smrti. Ve Štrasburku komponoval zejména církevní skladby, z Mannheimu pochází naopak jeho 80 symfonií a stovky komorních děl, jako například soubor šesti trií pro flétnu, violoncello a cembalo. Na dnešním koncertě zazní *Sonáta č. 5 F dur*.

Kryštof Spirit

Michaela Koudelková vystudovala hru na zobcovou flétnu na krakovské Akademii Muzycznej ve třídě Petera Holtslaga a Erika Bosgraafa. Je také absolventkou Gymnázia v Boskovicích a Konzervatoře Brno. V současné době pokračuje v postgraduálním studiu na hamburské Hochschule für Musik und Theater ve třídě Petera Holtslaga a v doktorandských studiích na JAMU pod vedením Barbary Marie Willi. Michaela je laureátkou mezinárodní soutěže Tel Aviv Recorder Competition v Izraeli, kde byla oceněna první cenou, či finalistkou Kaleidoscope Vocal and Instrumental Competition v Santa Monice (USA), kde byla vybrána mezi 6 finalistů z celkem 2000 účastníků 88 zemí světa.

Pravidelně se účastní mistrovských hudebních kurzů u nás i v zahraničí, např. The Ringve International Summer Course in Sund (Norsko), Arte Dei Suonatore Masterclasses (Polsko), Letní škola staré hudby Prachatic, Letní škola barokní hudby v Kelči a Holešově. Zdokonaluje se ve hře na zobcovou flétnu a také cembalo pod vedením předních českých a zahraničních lektorů, jako jsou Bolette Roed, Eva Harmuthová, Jan Kvapil, Ashley Solomon, Roberto Bando, William Dongois, Karel van Steenhoven, Sarig Sela, Michael Posch, Carsten Eckert, Aureliusz Goliński, Tomasz Pokrzywiński, Joanna Boślak-Górnik, Ketil Haugsand, Gottfried von der Goltz, Kristin von der Goltz, Thomas Boysen, Monika Knoblochová či Erik Dippenaar. Absolvovala individuální hodiny u holandského lektora Thijse van Baarsela na Akademii staré hudby v Brně. V rámci krátkého studijního pobytu v Nizozemí se vzdělávala na Hogeschool voor de Kunsten Utrecht ve třídě Heika ter Sheggetta. Zúčastnila se také výběrového kurzu Akademia Händlowska, kde měla možnost spolupracovat s Robertem Hollingworthem, Rachel Podger nebo Alison McGillivray.

Michaela Koudelková se představila na hudebních festivalech doma i v zahraničí (kromě našeho festivalu také Hudební festival Znojmo, Tel Aviv Recorder Festival, Hudební slavnosti, Janáčkův máj, Musica Holešov, Bacha na Mozarta!, Hudební lahůdky, Młoda Muzyka Dawna, Opera Nova w Bydgoszczy, Bach Tribute, Dni Bachowskie, Nitrianská hudobná jeseň, Barok w Radości, Barok na Spiszu, Bach Kraków Festiwal ad.). Spolupracuje se soubory Collegium Marianum, Musica Florea, Musica

Aeterna, The Czech Ensemble Baroque, Capella Cracoviensis, Ensemble Opera Diversa, Wroclawska Orkiestra Barokowa, Moravský komorní orchestr, Cornu Copiae, Quartetto Nero, Ensemble Hand-Made, Janáčkova filharmonie Ostrava, Filharmonie Hradec Králové, Orkiestra Barokowa AMuz w Krakowie, La Tempesta nebo Sine Nomine Ensemble.

Věnuje se především interpretaci staré hudby a hraje na kopie dobových nástrojů. Od roku 2016 se aktivně věnuje také pedagogické činnosti, vyučuje hru na zobcovou flétnu na Konzervatoři Brno a v rámci doktorského studia vyučovala v letech 2017-2021 na JAMU.

Julia Willeitner se narodila v Pasově v roce 1993. Se studiem hry na violoncello začala ve dvanácti letech u Siglinde Käß a později u Wolfganga Nüssleina v Řezně. Po úspěšném bakalářském studiu u Heidi Litschauer a Enrica Bronziho na Univerzitě Mozarteum v Salcburku objevila po projektu s barokním orchestrem L'Orfeo pod vedením Michi Gaigg lásku k staré hudbě. Přivedlo ji to na soukromou univerzitu Antona Brucknera v Linci, kde momentálně studuje historicky poučnou interpretaci. Hodnotné zkušenosti nabyla Julia Willeitner spoluprací s Akademie Versailles, Hanse Ensemble, pražským souborem Collegium Marianum, na Akademii Tona Koopmana a také v jiných souborech.

Momentálně je členkou souborů Ensemble Opia a Ensemble verbote ne Frucht. Další důležité impulsy dostala mimo jiné od Marca Testorih, Vittoria Ghielmiho, Hille Perl a Jana Freieita.

V roce 2013 založila Duo CellAr spolu s čilským kytarovým virtuosem Danilem Cabaluzem, se kterým se zaměřuje převážně na lidovou hudbu Jižní Ameriky; koncertovali v Čile, Španělsku, Brazílii, Německu či Rakousku. V roce 2015 vydali debutové album nazvané *La vida breve*.

V roce 2020 Julia založila ve starém klášteře v Passau mezikulturní festival Bergfrit.

Adam Štefanko nejprve studoval hru na cembalo u Agnesy Ferienčíkové v Bratislavě. Od roku 2020 studuje na JAMU ve třídě Barbary Marie Willi a Martina Hrocha. Na podzim 2022 studoval přes program Erasmus+ ve třídě Anny Marie Dragosits na soukromé univerzitě Antona Brucknera v Linci. Aktivně se účastnil několika masterclassů pod vedením významných světových umělců, nejčerstvěji na Ton Koompan Academy v nizozemském Den Haagu. Aktivní je převážně v komorní hře, také jako hráč bassa continua. V letech 2020 a 2021 uspořádal online festival *Baro Co.*, zaměřený na mladé umělce věnující se historicky po- učené interpretaci hudby 17. a 18. století. Procestoval slovenská města se vzdělávacím projektem *BaroCo – stará hudba stále mladá*. Má za sebou spolupráci s Operním studiem Slovenského národního divadla v insce- naci Purcellovy opery *Dido a Aeneas*. V dubnu 2022 se ujal hudebního nastudování tří Monteverdiho děl v rámci operního projektu *Viva la fama lor* na JAMU v Brně. V rámci uměleckého výzkumu se momentál- ně zaměřuje na problematiku souvislostí generálbasové realizace a tran- skripcí pro cembalo v tvorbě Francesca Geminianiho.

Kromě jiného se věnuje i hudební kompozici a je také absolventem informatiky a kognitivní vědy na Fakultě matematiky, fyziky a informati- ky Univerzity Komenského v Bratislavě.